

رمانتیسیسم ایرانی

(بررسی جریان رمانتیک در شعر امروز فارسی)

بهزاد خواجهات

انتشارات بامداد نو

سرشناسه : خواجات، بهزاد، ۱۳۴۷ -
 عنوان و نام پدیدآور : رماتیسیسم ایرانی (بررسی جریان رماتیسم در شعر امروز فارسی) / بهزاد خواجات
 مشخصات نشر : تهران: بامداد نو، ۱۳۹۱.
 مشخصات ظاهری : ۲۴۰ ص.
 شابک : ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۹۶۶۷۴ - ۰ - ۹ - ۱۰۰۰۰۰ ریال:
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا.
 موضوع : رماتیسم
 موضوع : شعر فارسی -- قرن ۱۳ ق. - ۱۴ - تاریخ و نقد
 رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۱ ۱۳۹۸ / ۶۰۳ PN
 رده‌بندی دیویی : ۸۰۹ / ۹۱۴۵
 شماره کتابشناسی ملی : ۲۸۳۳۷۸۱

انتشارات بامداد نو

رماتیسیسم ایرانی

(بررسی جریان رماتیسم در شعر امروز فارسی)

بهزاد خواجات

(عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد مامهر)

ویراستار: محمد ولی‌زاده

روی جلد: سیاوش برادران

حروفنگاری و صفحه‌آرایی: بامداد نو

لیتوگرافی و چاپ: جهان کتاب

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۶۵۰ نسخه

قیمت: ده هزار تومان

انتشارات بامداد نو: تهران

تلفن: ۰۹۱۲ ۷۹۸ ۴۷۳۶ - ۱ واحد ۳ - پلاک ۱ - کوچه‌ی شاهد یکم -

سردار جنگل - bamdadnow@gmail.com

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۹۶۶۷۴ - ۰ - ۹ -

ISBN: 978 - 964 - 96674 - 0 - 9

فهرست

۷	مقدمه
۹	فصل اول: رمانتیسیسم، تعاریف و اصطلاحات
۱۱	معنایابی برای رمانتیسم
۱۳	اصطلاح رمانتیسم و تاریخچه
۱۶	زمینه‌های پیدایش رمانتیسم
۲۲	اصول رمانتیسم
۴۳	فصل دوم: پیدایش رمانتیسم در شعر امروز فارسی
۴۵	رمانتیسم ایرانی؟
۴۸	زمینه‌های بروز رمانتیسم در ایران
۵۴	رمانتیسم‌یابی در عصر مشروطه
۶۰	نخستین رمانتیک‌سرایان ایران
۷۹	فصل سوم: بلوغ شعر رمانتیک در شعر امروز ایران
۸۱	فریدون توللی، پیشوای شعر رمانتیک
۹۸	پس از فریدون توللی
۱۰۹	بزنگاه شعر رمانتیک
۱۱۳	ویژگی‌های شعر رمانتیک ایران
۱۲۵	فصل چهارم: شاخه‌بندی شعر رمانتیک ایران
۱۲۷	رمانتیسم تغزلی
۱۴۶	رمانتیسم اجتماعی - انقلابی
۱۷۳	رمانتیسم فلسفی
۱۹۶	رمانتیسم شهودی
۲۲۳	اکنون شعر رمانتیک

مقدمه

شاید بتوان رمانتیسیم را یکی از مهم‌ترین سبک‌های ادبی دانست که از دل خود سبک‌های متعدد دیگری را شکل می‌دهد و پیش می‌برد. و حتی سبک‌هایی که به ظاهر ارتباطی با رمانتیسیم ندارند، (سوررئالیسم، دادائیسم و...) باز انگار که در بعضی از اصول و رویکردهای خود با این مکتب ادبی و فکری قرابتی پیدا می‌کنند. در غرب، آغاز رمانتیسیم را با آغاز مدرنیسم و سپری شدن دوران کلاسیک و نیز انتقال اقتصاد فئودالیستی به سرمایه‌داری مصادف می‌دانند و آن را قیام و فریادی اعتراضی می‌شمارند بر ضد ماهیت کلاسیسم و جامعه‌ی سستی که در آن نهادهای دینی و اخلاقی به تمام شئون ذهنی هنرمند جهت می‌دهد. رمانتیک‌ها اصول مکتب کلاسیسم را به چالش گرفتند و برای نویسنده آزادی بی‌حد و حصری قائل شدند که به او اجازه می‌داد که تمام اصول و مبانی فکری سستی را زیر پا بگذارد. اما این یک روی سکه بود و جهان مدرن و ماشینی شده نمی‌توانست آرزوها و آمال طبقه‌ی جدید را که خود زاده‌ی سرمایه‌داری بود و با انقلاب فرانسه به امیدهای تازه‌ای می‌انداشید، تحقق بخشد پس نویسنده‌ی رمانتیک روزبه‌روز افسرده‌تر و درون‌گراتر می‌شد و تمام سرگشتگی رمانتیسیم در چنین شرایطی رقم می‌خورد.

اما ورود رمانتیسیم به ایران تقریباً از اوان جنبش مشروطه صورت می‌گیرد و با اولین ترجمه‌هایی که در نشریات آن عهد از شاعران غرب به‌خصوص رمانتیک به

چاپ می‌رسد. و از سوی دیگر شکست آرمان‌های مشروطیت، زمینه‌های مساعدی برای شکل‌گیری این گونه تفکرات در عرصه‌ی ادبیات ما به وجود می‌آورد. میرزاده‌ی عشقی و نیرا یوشیج اولین بارقه‌های چنین گرایش‌هایی هستند و از اوایل دهه‌ی سی، فریدون توللی به عنوان تئورسین رسمی شعر رمانتیک ایران با تسین مبانی آن در مقدمه‌ی کتاب‌های خود آغازگر این جریان در شعر معاصر ایران شناخته می‌شود که بدان خواهیم پرداخت. سپس این نوع شعری با قدرت تمام به راه خود ادامه داده و همزمان با ۱۸ مرداد ۱۳۳۲ و کودتای آمریکایی به حیاتی تازه پا می‌گذارد. البته با رشد مبارزات مردمی علیه رژیم شاهنشاهی، شعر رمانتیک گاه به سوره‌های اجتماعی هم میل می‌کند و این وضعیت با انقلاب اسلامی تداوم دارد.

در این پژوهش ابتدا به رمانتیسم و سیر آن در اروپا به طور مختصر پرداخته شده و سپس زمینه‌های اجتماعی ظهور رمانتیسم در ایران مورد بررسی قرار گرفته و شاخص‌ها و مؤلفه‌های شعر رمانتیک در عرصه‌ی معاصر با نگرشی به شاعران و آثار این جریان ادبی زمینه‌ی بحث و ارزیابی کیفی این جریان قرار می‌گیرد. نکته‌ای که نویسنده بر آن تأکید داشته، آکادمیک بودن و ساختاردهی به تعاریف و شاخصه‌های این جریان است با ذکر شواهد لازم از اشعار شاعران مطرح معاصر در راه تسین شمایی کلی از این جریان برای خواننده‌ی عام و نیز اهل فن. شایسته است که در این جا اشاره ای شود به کتاب «سیر رمانتیسم در ایران» از مسعود جعفری که پیشتر در این وادی گام نهاده، با این توضیح که کتاب ایشان مقطع مشروطیت تا نیرا را مورد ارزیابی قرار می‌دهد.

دیگر این که عدم نتیجه‌گیری در مؤخره‌ی کتاب تعمیدی و احاطه‌ی آن به خواننده بوده است (بنا بر تنوع و تلون طیف فکری مخاطبان) و ارائه‌ی «نام‌نامه» ضرورتی است که در چاپ بعدی کتاب به اتمام خواهد رسید.

در پایان از دانشگاه آزاد اسلامی واحد ماهشهر به خاطر حمایت مادی و معنوی از

این اثر قدردانی می‌شود.

بهزاد خواجهات